

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 21 juli 2011 *

I mål C-104/10,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av High Court (Irland) genom beslut av den 29 januari 2010, som inkom till domstolen den 24 februari 2010, i målet

Patrick Kelly

mot

National University of Ireland (University College, Dublin),

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.N. Cunha Rodrigues samt domarna A. Arabadjiev, A. Rosas (referent), U. Löhmus och P. Lindh,

generaladvokat: P. Mengozzi,
justitiesekreterare: förste handläggaren L. Hewlett,

* Rättegångsspråk: engelska.

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 13 januari 2011,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Patrick Kelly, för egen räkning,
- National University of Ireland (University College, Dublin), genom M. Bolger, SC, befullmäktigad av E. O’Sullivan, solicitor,
- Tysklands regering, genom J. Möller, i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom M. van Beek och N. Yerrell, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

¹ Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av unionsrätten och särskilt artikel 4 i rådets direktiv 76/207/EEG av den 9 februari 1976 om genomförandet av

principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor (EGT L 39, s. 40; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 191), artikel 4.1 i rådets direktiv 97/80/EG av den 15 december 1997 om bevisbörda vid mål om könsdiskriminering (EGT L 14, 1998, s. 6) och artikel 1.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/73/EG av den 23 september 2002 om ändring av direktiv 76/207 (EGT L 269, s. 15).

- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Patrick Kelly och National University of Ireland (University College, Dublin) (nedan kallat UCD), med anledning av UCD:s vägran att lämna ut handlingar, som avsåg urvalsprocessen för sökande till en yrkesutbildning, i en oförändrad version.

Tillämpliga bestämmelser

Unionslagstiftningen

Direktiv 76/207

- 3 I artikel 4 i direktiv 76/207, som var tillämpligt vid tidpunkten för de faktiska omständigheter som ligger till grund för klagomålet angående könsdiskriminering, nämligen mars och april år 2002, föreskrevs följande:

”Tillämpningen av likabehandlingsprincipen i fråga om tillgång till alla typer och alla nivåer av yrkesvägledning, yrkesutbildning, högre yrkesutbildning och omskolning innebär att medlemsstaterna skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att

- a) alla lagar och andra författningar som strider mot likabehandlingsprincipen avskaffas,
- b) alla bestämmelser som strider mot likabehandlingsprincipen och som ingår i kollektivavtal, individuella anställningsavtal, interna bestämmelser i företag eller i bestämmelser som reglerar all självständig yrkesutövning skall eller får förklaras ogiltiga eller får ändras,
- c) utan inverkan på den frihet som beviljas i vissa medlemsstater för vissa privata utbildningsanstalter: yrkesvägledning, yrkesutbildning, högre yrkesutbildning och omskolning blir tillgänglig på basis av samma normer och på samma nivåer utan någon diskriminering på grund av kön.”

4 I artikel 6 i samma direktiv föreskrevs följande:

”Medlemsstaterna skall i sina respektive länders rättsordning vidta nödvändiga åtgärder för att göra det möjligt för alla som anser sig förfördelade på grund av att likabehandlingsprincipen inte tillämpats enligt vad som sägs i artiklarna 3, 4 och 5 att göra sina rättigheter gällande vid domstol efter att eventuellt ha hänvänt sig till andra behöriga myndigheter.”

Direktiv 2002/73

- 5 Direktiv 76/207 har ändrats genom direktiv 2002/73. I artikel 2.1 första stycket i sistnämnda direktiv anges att medlemsstaterna skulle sätta i kraft lagar och andra författningar för att följa direktivet senast den 5 oktober 2005.
- 6 Genom direktiv 2002/73 har bland annat artikel 4 i direktiv 76/207 upphävts. Enligt artikel 1.3 i förstnämnda direktiv ska artikel 3 i direktiv 76/207 ha följande lydelse:

”1. Tillämpningen av principen om likabehandling innebär att det inte får förekomma direkt eller indirekt diskriminering på grund av könstillhörighet i den offentliga eller privata sektorn, inbegripet offentliga organ i fråga om följande:

...

- b) Tillträde till alla typer och alla nivåer av yrkesvägledning, yrkesutbildning, högre yrkesutbildning och omskolning, inklusive yrkespraktik.

...

2. Medlemsstaterna skall därför vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att

- a) lagar och andra författningar som strider mot principen om likabehandling upphävs,
- b) bestämmelser som strider mot principen om likabehandling som finns i individuella avtal eller kollektivavtal, i interna regler för företag samt i regler för fria yrkesutövare och arbetstagar- eller arbetsgivarorganisationer skall eller får förklaras ogiltiga eller ändras.”

Direktiv 97/80

- 7 Genom direktiv 97/80, vars tidpunkt för genomförande fastställdes till den 1 januari 2001, infördes regler om bevisbörda vid mål om könsdiskriminering.
- 8 Av skäl 13 i nämnda direktiv följer att bedömningen av fakta som ger anledning att anta att det har förekommit direkt eller indirekt diskriminering är en fråga för de nationella domstolarna eller någon annan behörig instans i enlighet med nationell rätt och/eller praxis.
- 9 Enligt skäl 18 i samma direktiv har Europeiska gemenskapernas domstol därför förklarat att reglerna om bevisbördan ska ändras när det föreligger ett *prima facie*-fall av

diskriminering och att det för en effektiv tillämpning av principen om likabehandling i sådana fall krävs att bevisbördan övergår till svaranden.

- 10 Av artikel 1 i nämnda direktiv framgår att syftet med direktivet är att säkerställa större effektivitet i de åtgärder som medlemsstaterna vidtar i enlighet med principen om likabehandling, för att alla personer som anser sig kränkta genom att principen om likabehandling inte har tillämpats på dem ska kunna göra sina rättigheter gällande vid rättegång efter att eventuellt ha vänt sig till andra behöriga instanser.
- 11 Enligt artikel 3.1 a i direktiv 97/80 ska direktivet bland annat omfatta de förhållanden som avses i direktiv 76/207.
- 12 Artikel 4.1 i direktiv 97/80 har följande lydelse:

”Medlemsstaterna skall i enlighet med sina nationella rättssystem vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att det, när personer, som anser sig kränkta genom att principen om likabehandling inte har tillämpats på dem, inför domstol eller annan behörig instans lägger fram fakta som ger anledning att anta [att] det har förekommit direkt eller indirekt diskriminering, skall åligga svaranden att bevisa att det inte föreligger något brott mot principen om likabehandling.”

Den nationella lagstiftningen

- ¹³ Det framgår av beslutet om hänskjutande att de principer som avser utlämnande av handlingar enligt order 57A rule 6.6 i Circuit Courts rättegångsregler (Circuit Court Rules) motsvarar de principer som avser framläggande av handlingar ("discovery") och granskning av handlingar ("inspection") i order 32 i Circuit Courts rättegångsregler 2001–2006 (Rules of the Circuit 2001–2006) och order 31 i överrätternas rättegångsregler från år 1986 (Rules of the Superior Courts 1986), i ändrad lydelse.
- ¹⁴ Enligt dessa regler ska ett editionsyrkande bifallas om det visas att handlingarna är relevanta för frågeställningarna i målet och i synnerhet att de är nödvändiga för att avgöra tvisten på ett rättvist sätt.
- ¹⁵ Även om handlingarna anses vara både relevanta och nödvändiga kan företeendet av handlingarna nekas, bland annat om de är sekretessbelagda eller annars konfidentiella.
- ¹⁶ Vid en konflikt mellan, å ena sidan, rätten att få ta del av handlingar och, å andra sidan, skyldigheten att skydda konfidentiella uppgifter eller att tillvarata motstående skyldigheter eller rättigheter ska den nationella domstol där tvisten anhängiggjorts väga det framställda yrkandets art och den grad av konfidentialitet som görs gällande mot allmänintresset av att samliga uppgifter lämnas ut som en del av rättskipningen.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 17 Patrick Kelly är utbildad lärare och bosatt i Dublin.
- 18 UCD, som är en läroanstalt för högre utbildning, erbjöd under läsåren 2002–2004 utbildningen ”Masters degree in Social Science (Social Worker) mode A” (magister-examen i samhällsvetenskap (socialarbetare) typ A).
- 19 Den 23 december 2001 lämnade Patrick Kelly in en ansökan om att bli antagen till utbildningen vid nämnda universitet. I slutet av urvalsprocessen underrättades han genom skrivelse av den 15 mars 2002 om att han inte hade antagits.
- 20 Patrick Kelly var missnöjd med beslutet och gav därför in ett formellt klagomål angående könsdiskriminering till Director of the Equality Tribunal i april 2002 och gjorde därvid gällande att han var mer kvalificerad än den minst kvalificerade kvinnliga sökande som antagits till ovannämnda utbildning.
- 21 Den Equality Officer, som hade blivit utsedd av Director of the Equality Tribunal att handlägga Patrick Kellys klagomål, fattade den 2 november 2006 beslut enligt vilket klaganden inte hade lyckats styrka att det förelåg någon uppenbar könsdiskriminering. Patrick Kelly överklagade beslutet till Circuit Court (distriktsdomstol).

- 22 Den 4 januari 2007 framställde Patrick Kelly även ett yrkande hos Circuit Court om att UCD skulle ge in kopior av vissa angivna handlingar ("disclosure") (nedan kallat editionsyrkandet) med stöd av order 57A rule 6.6 i Circuit Courts rättegångsregler. Syftet med yrkandet var att få ta del av kopior av de ansökningshandlingar som hade behållits, de handlingar som bifogats eller som ingick i nämnda handlingar och poängprotokollen för de sökande vilkas ansökningshandlingar hade behållits.
- 23 Ordföranden i Circuit Court ogillade editionsyrkandet i beslut av den 12 mars 2007. Patrick Kelly överklagade beslutet till High Court den 14 mars samma år.
- 24 Den 23 april 2007 yrkade Patrick Kelly vid High Court även att förhandsavgörande skulle begäras från Europeiska gemenskapernas domstol. Nämnda nationella domstol fann den 14 mars 2008 att det var för tidigt att framställa en sådan begäran, eftersom den ännu inte hade tagit ställning till frågan om huruvida editionsyrkandet avseende handlingarna i fråga kunde bifallas enligt nationell rätt. High Court kom i sin bedömning fram till att UCD enligt nationell rätt inte var skyldig att i oförändrad form lämna ut de handlingar som Patrick Kelly hade begärt att få ta del av.
- 25 Med hänsyn till att High Court var osäker på huruvida ett avslag på editionsyrkandet är förenligt med unionsrätten beslutade High Court att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:

"1) Ger artikel 4.1 i ... direktiv 97/80 ... en sökande till en yrkesutbildning, som anser att han eller hon har nekats tillträde till yrkesutbildningen på grund av att principen om likabehandling inte har tillämpats på honom eller henne, rätt att

få information om de respektive kvalifikationer som de andra sökandena till den aktuella utbildningen har och i synnerhet de sökande som inte har nekats tillträde till yrkesutbildningen, så att sökanden 'inför domstol eller annan behörig instans [kan] lägg[a] fram fakta som ger anledning att anta [att] det har förekommit direkt eller indirekt diskriminering'?

- 2) Ger artikel 4 i ... direktiv 76/207 ... en sökande till en yrkesutbildning, som anser att han eller hon har nekats tillträde till yrkesutbildningen 'på basis av samma normer' och har diskriminerats 'på grund av kön' vad gäller tillträde till yrkesutbildning, rätt att få information som innehas av den som håller i utbildningen om de respektive kvalifikationer som de andra sökandena till den aktuella utbildningen har och i synnerhet de sökande som inte har nekats tillträde till yrkesutbildningen?

- 3) Ger artikel [1.3] i ... direktiv 2002/73 ..., vilken förbjuder 'direkt eller indirekt diskriminering på grund av könstillhörighet' vad gäller 'tillträde' till yrkesutbildning, en sökande till en yrkesutbildning, som hävdar att vederbörande har diskriminerats 'på grund av kön' vad gäller tillträde till yrkesutbildning, rätt att få information som innehas av den som håller i utbildningen om de respektive kvalifikationer som de andra sökandena till den aktuella utbildningen har och i synnerhet de sökande som inte har nekats tillträde till yrkesutbildningen?

- 4) Är den skyldighet som föreskrivs i artikel 267 tredje stycket FEUF av annan art i en medlemsstat med ett ackusatoriskt (till skillnad från ett inkvisitoriskt) rättssystem, och i så fall i vilka avseenden?

- 5) Kan rätten till information enligt ovannämnda direktiv påverkas av tillämpningen av nationell lagstiftning eller EU-lagstiftning om konfidentiell behandling?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- ²⁶ Den nationella domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 4.1 i direktiv 97/80 ska tolkas så, att den ger en sökande till en yrkesutbildning, som anser att han eller hon har nekats tillträde till yrkesutbildningen på grund av att principen om likabehandling inte har iakttagits, rätt att få information som innehas av den som håller i utbildningen om de kvalifikationer som de andra sökandena till den aktuella utbildningen har så att vederbörande kan lägga fram ”fakta som ger anledning att anta [att] det har förekommit direkt eller indirekt diskriminering” i enlighet med nämnda bestämmelse.

Parternas argument

- ²⁷ Patrick Kelly har gjort gällande att artikel 4.1 i direktiv 97/80 ger en person, som anser sig kränkt genom att principen om likabehandling inte har tillämpats på honom eller henne, rätt att få information som – om det antas att denna princip, felaktigt, inte har tillämpats avseende Patrick Kelly – innebär eller underlättar ett framläggande inför domstol eller annan behörig nationell instans av fakta som ger anledning att anta att det har förekommit direkt eller indirekt diskriminering. För en sökande till

en yrkesutbildning, som anser sig kränkt genom att nämnda princip inte har tillämpats på honom eller henne, omfattar det även information om kvalifikationer som de andra sökandena har.

- 28 Den tyska regeringen har anfört att artikel 4.1 i direktiv 97/80 inte innehåller någon upplysning när det gäller rätten till information. UCD och Europeiska kommissionen delar den tyska regeringens uppfattning att bestämmelsen fastställer de rekvisit som måste vara uppfyllda för att bevisbördan ska övergå från sökanden till svaranden. De har hävdats att en sådan övergång endast sker om en sökande har lagt fram fakta som ger anledning att anta att det har förekommit direkt eller indirekt diskriminering.

Domstolens bedömning

- 29 I artikel 4.1 i direktiv 97/80 anges att medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att det, när personer, som anser sig kränkta genom att principen om likabehandling inte har tillämpats på dem, inför domstol eller annan behörig instans lägger fram fakta som ger anledning att anta att det har förekommit direkt eller indirekt diskriminering, ska åligga svaranden att bevisa att nämnda princip inte har åsidosatts (se dom av den 10 mars 2005 i mål C-196/02, Nikoloudi, REG 2005, s. I-1789, punkt 68).
- 30 Det åligger således den person som anser sig kränkt genom att principen om likabehandling inte har tillämpats på honom eller henne att först lägga fram fakta som ger anledning att anta att det har förekommit direkt eller indirekt diskriminering. Det är

endast om denna person har lagt fram sådana omständigheter som svaranden sedan måste bevisa att icke-diskrimineringsprincipen inte har åsidosatts.

- 31 I detta sammanhang framgår det av skäl 13 i direktiv 97/80 att bedömningen av fakta som ger anledning att anta att det har förekommit direkt eller indirekt diskriminering är en fråga för de nationella domstolarna eller någon annan behörig instans i enlighet med nationell rätt och/eller praxis.
- 32 Det ankommer följaktligen på den nationella domstolen eller på en annan behörig irländsk instans att i enlighet med irländsk rätt och/eller praxis bedöma huruvida Patrick Kelly har lagt fram fakta som ger anledning att anta att det har förekommit direkt eller indirekt diskriminering.
- 33 Det ska dock påpekas att enligt artikel 1 i direktiv 97/80 är syftet med direktivet att säkerställa större effektivitet i de åtgärder som medlemsstaterna vidtar i enlighet med principen om likabehandling, för att alla personer som anser sig kränkta genom att nämnda princip inte har tillämpats på dem ska kunna göra sina rättigheter gällande vid rättegång efter att eventuellt ha vänt sig till andra behöriga instanser.
- 34 Även om det i artikel 4.1 i nämnda direktiv således inte föreskrivs någon särskild rätt för en person, som anser sig kränkt genom att principen om likabehandling inte har tillämpats på honom eller henne, att få information så att vederbörande har möjlighet att lägga fram "fakta som ger anledning att anta att det har förekommit direkt eller indirekt diskriminering" i enlighet med nämnda bestämmelse, kan det ändå inte

uteslutas att svarandens vägran att lämna ut information som är relevant för framläggandet av sådana fakta kan riskera att äventyra att syftet med direktivet uppfylls och därmed frånta bland annat nämnda bestämmelse dess ändamålsenliga verkan.

- 35 Det ska i detta sammanhang erinras om att medlemsstaterna inte får tillämpa lagstiftning som kan äventyra fullgörandet av målen med ett direktiv och förta direktivet dess ändamålsenliga verkan (se dom av den 28 april 2011 i mål C-61/11 PPU, El Dridi, REU 2011, s. I-3015, punkt 55).
- 36 Enligt artikel 4.3 andra respektive tredje stycket FEU ska medlemsstaterna bland annat "vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att de skyldigheter fullgörs som följer av fördragen eller av unionens institutioners akter" och "avstå från varje åtgärd som kan äventyra fullgörandet av unionens mål", inbegripet målen med direktiven (se domen i det ovannämnda målet El Dridi, punkt 56).
- 37 I förevarande fall framgår det dock av beslutet om hänskjutande att även om ordföranden i Circuit Court ogillade editionsyrkandet, kan det konstateras att UCD erbjöd Patrick Kelly en del av den information som hans yrkande omfattade, vilket han inte har förnekat.
- 38 Den första frågan ska följaktligen besvaras så, att artikel 4.1 i direktiv 97/80 ska tolkas på så sätt att den inte ger en sökande till en yrkesutbildning, som anser att han eller hon har nekats tillträde till yrkesutbildningen på grund av att principen om likabehandling inte har iakttagits, rätt att få information som innehas av den som håller i utbildningen om de kvalifikationer som de andra sökandena till den aktuella utbildningen har så att vederbörande kan lägga fram "fakta som ger anledning att anta [att] det har förekommit direkt eller indirekt diskriminering" i enlighet med nämnda bestämmelse.

- 39 Det kan emellertid inte uteslutas att en svarandes vägran att lämna ut information som är relevant för framläggandet av sådana fakta kan riskera att äventyra att syftet med direktivet uppfylls och därmed frånta bland annat nämnda artikel 4.1 dess ändamålsenliga verkan. Det ankommer på den nationella domstolen att avgöra huruvida så är fallet i det aktuella målet.

Den andra och den tredje frågan

- 40 Den nationella domstolen har ställt den andra och den tredje frågan, vilka ska behandlas i ett sammanhang, för att få klarhet i huruvida artikel 4 i direktiv 76/207 eller artikel 1.3 i direktiv 2002/73 ska tolkas så, att de ger en sökande till en yrkesutbildning rätt att få information som innehas av den som håller i utbildningen om de kvalifikationer som de andra sökandena till den aktuella utbildningen har, om sökanden anser att hans eller hennes tillträde till nämnda utbildning inte har bedömts på basis av samma normer som för de andra sökandena och att vederbörande har diskriminerats på grund av kön enligt nämnda artikel 4, eller om sökanden hävdar att han eller hon har diskriminerats på grund av kön enligt nämnda artikel 1.3 vad gäller tillträde till yrkesutbildningen.

Parternas argument

- 41 Patrick Kelly har hävdat att artikel 4 i direktiv 76/207 och artikel 1.3 i direktiv 2002/73 ger en person, som anser att han eller hon har nekats tillträde till en yrkesutbildning på grund av könsdiskriminering, rätt att få information om de kvalifikationer som de andra sökandena till den aktuella utbildningen har.

- 42 Den tyska regeringen och kommissionen har gjort gällande att nämnda bestämmelser utgör materiella regler om förbud mot könsdiskriminering och att de inte omfattar processrättsliga regler. De anser att dessa bestämmelser inte har en tillräckligt konkret lydelse för att en rätt till en viss åtgärd, såsom rätten till information, ska kunna anses följa av dem.

Domstolens bedömning

- 43 Det framgår inte av lydelsen av artikel 4 i direktiv 76/207 eller av artikel 1.3 i direktiv 2002/73 att en sökande till en yrkesutbildning har en rätt att få information som innehas av den som håller i utbildningen om de kvalifikationer som de andra sökandena till den aktuella utbildningen har.
- 44 Det föreskrivs nämligen i artikel 4 c i direktiv 76/207 att tillämpningen av likabehandlingsprincipen i fråga om tillgång till alla typer och alla nivåer av yrkesutbildning innebär att medlemsstaterna ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att – utan inverkan på den frihet som beviljas i vissa medlemsstater för vissa privata utbildningsanstalter – säkerställa att yrkesutbildningen blir tillgänglig på basis av samma normer och på samma nivåer utan någon diskriminering på grund av kön.
- 45 I artikel 1.3 i direktiv 2002/73 föreskrivs att tillämpningen av principen om likabehandling innebär att det inte får förekomma direkt eller indirekt diskriminering på grund av könstillhörighet i den offentliga eller privata sektorn, inbegripet offentliga organ, i fråga om tillträde till alla typer och alla nivåer av yrkesvägledning, yrkesutbildning, högre yrkesutbildning och omskolning, inklusive yrkespraktik. Medlemsstaterna ska

därför vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att lagar och andra författningar som strider mot principen om likabehandling upphävs.

- ⁴⁶ Nämnda bestämmelser syftar nämligen till att genomföra tillämpningen av principen om likabehandling i fråga om tillträde till utbildning men överlåter, i enlighet med artikel 288 tredje stycket FEUF, åt de nationella myndigheterna att bestämma form och tillvägagångssätt i fråga om att vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att "lagar och andra författningar" som strider mot nämnda princip upphävs.
- ⁴⁷ Från nämnda bestämmelser kan således inte härledas någon särskild skyldighet som syftar till att ge en sökande till en yrkesutbildning tillgång till information om kvalifikationer som de andra sökandena till den aktuella utbildningen har.
- ⁴⁸ Den andra och den tredje frågan ska således besvaras så, att artikel 4 i direktiv 76/207 och artikel 1.3 i direktiv 2002/73 ska tolkas så, att de inte ger en sökande till en yrkesutbildning rätt att få information som innehas av den som håller i utbildningen om de kvalifikationer som de andra sökandena till den aktuella utbildningen har, om sökanden anser att hans eller hennes tillträde till nämnda utbildning inte har bedömts på basis av samma normer som för de andra sökandena och att vederbörande har diskriminerats på grund av kön enligt nämnda artikel 4, eller om sökanden hävdar att han eller hon har diskriminerats på grund av kön enligt nämnda artikel 1.3 vad gäller tillträde till yrkesutbildningen.

Den femte frågan

- 49 Den nationella domstolen har ställt den femte frågan, vilken ska prövas före den fjärde frågan, för att få klarhet i huruvida rätten till information enligt direktiven 76/207, 97/80 och 2002/73 kan påverkas av nationell lagstiftning eller EU-lagstiftning om konfidentiell behandling.
- 50 Mot bakgrund av svaret på de tre första frågorna och med hänsyn till att domstolen i ett förfarande enligt artikel 267 FEUF inte är behörig att tolka nationell rätt, eftersom denna uppgift uteslutande ankommer på den nationella domstolen (se dom av den 7 september 2006 i mål C-53/04, Marrosu och Sardino, REG 2006, s. I-7213, punkt 54, och av den 18 november 2010 i de förenade målen C-250/09 och C-268/09, Georgiev, REU 2010, s. I-11869, punkt 75), ska den femte frågan förstås på så sätt att den nationella domstolen har ställt den för att få klarhet i huruvida den eventuella rätt att åberopa ett av de direktiv som anges i de tre första frågorna, för att få information som innehas av den som håller i en yrkesutbildning om de kvalifikationer som de sökande till utbildningen har, kan påverkas av EU-lagstiftning om konfidentiell behandling.

Parternas argument

- 51 Patrick Kelly har hävdatt att en rättighet som följer av en rättsligt bindande akt från unionen – inklusive direktiv enligt definitionen i artikel 288 tredje stycket FEUF – inte kan påverkas av nationell lagstiftning eller genomförandet av den, utan endast av en annan rättsligt bindande akt från unionen.

- 52 UCD och den tyska regeringen anser att denna fråga endast ska besvaras i andra hand, eftersom det enligt artikel 4 i direktiv 76/207 och artikel 1.3 i direktiv 2002/73 inte finns någon sådan rätt till information som sökanden i målet vid den nationella domstolen har beskrivit. Om domstolen skulle komma fram till att Patrick Kelly har en sådan rätt med stöd av nämnda bestämmelser, har dock den konfidentiella behandlingen, vilket är ett begrepp inom unionsrätten som återfinns i flera unionsakter, företräde framför rätten till information.

Domstolens bedömning

- 53 Det ska inledningsvis erinras om att domstolen ovan i punkt 38 har funnit att artikel 4.1 i direktiv 97/80 inte ger en sökande till en yrkesutbildning, som anser att han eller hon har nekats tillträde till yrkesutbildningen på grund av att principen om likabehandling inte har iakttagits, rätt att få information som innehas av den som håller i utbildningen om de kvalifikationer som de andra sökandena till den aktuella utbildningen har så att vederbörande kan lägga fram ”fakta som ger anledning att anta [att] det har förekommit direkt eller indirekt diskriminering” i enlighet med nämnda bestämmelse.
- 54 Domstolen har dock även slagit fast ovan i punkt 39 att det inte kan uteslutas att en svarandes vägran att lämna ut information som är relevant för framläggandet av sådana fakta kan riskera att äventyra att syftet med direktiv 97/80 uppfylls och därmed frånta bland annat artikel 4.1 i nämnda direktiv dess ändamålsenliga verkan.
- 55 Vid bedömningen av sådana omständigheter måste de nationella domstolarna eller de andra behöriga instanserna beakta de regler om konfidentiell behandling som följer av unionsrättsakterna, såsom Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (EGT L 281,

s. 31) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation (direktiv om integritet och elektronisk kommunikation) (EGT L 201, s. 37), i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/136/EG av den 25 november 2009 (EUT L 337, s. 11). Det föreskrivs även ett skydd av personuppgifter i artikel 8 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

- 56 Den femte frågan ska följaktligen besvaras så, att för det fall en sökande till en yrkesutbildning kan åberopa direktiv 97/80 för att få tillgång till information som innehas av den som håller i utbildningen om de kvalifikationer som de andra sökandena till den aktuella utbildningen har, kan denna rättighet påverkas av EU-lagstiftning om konfidentiell behandling.

Den fjärde frågan

- 57 Den nationella domstolen har ställt den fjärde frågan för att få klarhet i huruvida den skyldighet som föreskrivs i artikel 267 tredje stycket FEUF är av en annan art med hänsyn till om det i medlemsstaten i fråga finns ett akusatoriskt eller ett inkvisitoriskt rättssystem, och i så fall i vilka avseenden.

Parternas argument

- 58 Patrick Kelly har gjort gällande att skyldigheten för en nationell domstol, som handlägger ett mål inom ramen för ett akusatoriskt rättssystem, att begära förhandsavgörande från domstolen är mer vidsträckt än den som gäller för en domstol i en medlemsstat med ett inkvisitoriskt rättssystem, eftersom det är parterna och inte

domstolen som bestämmer ramarna för och innehållet och takten i förfarandet i ett akusatoriskt rättssystem. I ett sådant rättssystem kan en nationell domstol således inte i materiellt hänseende ändra en fråga som framställts av en part eller framföra sin egen åsikt om hur frågan bör besvaras till EU-domstolen.

- 59 UCD, den tyska regeringen och kommissionen anser att arten av den skyldighet som föreskrivs i artikel 267 tredje stycket FEUF inte är avhängig av särdragen i medlemsstaternas rättssystem. Det följer dessutom av dom av den 6 oktober 1982 i mål 283/81, Cilfit m.fl. (REG 1982, s. 3415; svensk specialutgåva, volym 6, s. 513), att det ankommer på den nationella domstolen att avgöra om, och i förekommande fall hur, tolkningsfrågorna ska ställas.

Domstolens bedömning

- 60 Det framgår av domstolens fasta praxis att det system med förhandsavgörande som har införts genom artikel 267 FEUF syftar till att skillnader i tolkningen av den unionsrätt som de nationella domstolarna har att tillämpa ska undvikas och att denna tillämpning ska säkerställas genom att den nationella domstolen förses med ett medel att undanröja de svårigheter som kan uppstå till följd av kravet på att unionsrätten ska ges full verkan i medlemsstaternas system för domstolsprövning (se, för ett liknande resonemang, yttrande 1/09 av den 8 mars 2011, REU 2011, s. I-1137, punkt 83 och där angiven rättspraxis).
- 61 Artikel 267 FEUF ger nämligen de nationella domstolarna en möjlighet, och i förekommande fall en skyldighet, att föra en fråga vidare så snart dessa, antingen ex officio eller på begäran av parterna i målet, finner att saken i målet rör en fråga som avses i första stycket i nämnda artikel. Härav följer att en nationell domstol har en mycket vittgående möjlighet att hänskjuta en fråga till domstolen, om den bedömer att det i ett mål som pågår inför den uppkommit sådana frågor om tolkningen eller giltigheten av unionsbestämmelser som kräver ett avgörande (se, bland annat, dom av den 16 december 2008 i mål C-210/06, Cartesio, REG 2008, s. I-9641, punkt 88, och

av den 22 juni 2010 i de förenade målen C-188/10 och C-189/10, Melki och Abdeli, REU 2010, s. I-5667, punkt 41).

- ⁶² Domstolen har dessutom redan slagit fast att det system som har inrättats genom artikel 267 FEUE, för att säkerställa att unionsrätten tolkas på ett enhetligt sätt i medlemsstaterna, innebär att det inrättas ett direkt samarbete mellan domstolen och de nationella domstolarna genom ett förfarande där parterna inte tar några initiativ (se, bland annat, domen i det ovannämnda målet Cartesio, punkt 90).
- ⁶³ Begäran om förhandsavgörande vilar härvid på en dialog mellan domstolar. Denna dialog kommer till stånd uteslutande genom att den nationella domstolen bedömer relevansen och behovet av att en sådan begäran hänskjuts (domen i det ovannämnda målet Cartesio, punkt 91).
- ⁶⁴ Det ankommer således på den nationella domstolen både att bedöma huruvida en tolkning av en unionsrättslig regel krävs för att nämnda domstol ska kunna avgöra den tvist som anhängiggjorts vid den, mot bakgrund av systemet med det förfarande som föreskrivs i artikel 267 FEUE, och att avgöra hur tolkningsfrågorna ska formuleras.
- ⁶⁵ Även om det står den nationella domstolen fritt att uppmana parterna i den tvist som anhängiggjorts vid den att föreslå formuleringar som kan användas för tolkningsfrågorna, ankommer det ändå till slut på nämnda domstol att på egen hand besluta om ramen för tolkningsfrågorna och deras innehåll.

- ⁶⁶ Den fjärde frågan ska därför besvaras så, att den skyldighet som föreskrivs i artikel 267 tredje stycket FEUF inte är av en annan art med hänsyn till om det i medlemsstaten i fråga finns ett ackusatoriskt eller ett inkvisitoriskt rättssystem.

Rättegångskostnader

- ⁶⁷ Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

- 1) Artikel 4.1 i rådets direktiv 97/80/EG av den 15 december 1997 om bevisbörda vid mål om könsdiskriminering ska tolkas så, att den inte ger en sökande till en yrkesutbildning, som anser att han eller hon har nekats tillträde till yrkesutbildningen på grund av att principen om likabehandling inte har iakttagits, rätt att få information som innehas av den som håller i utbildningen om de kvalifikationer som de andra sökandena till den aktuella utbildningen har så att vederbörande kan lägga fram ”fakta som ger anledning att anta [att] det har förekommit direkt eller indirekt diskriminering” i enlighet med nämnda bestämmelse.

Det kan emellertid inte uteslutas att en svarandes vägran att lämna ut information som är relevant för framläggandet av sådana fakta kan riskera att

äventyra att syftet med direktivet uppfylls och därmed frånta bland annat nämnda artikel 4.1 dess ändamålsenliga verkan. Det ankommer på den nationella domstolen att avgöra huruvida så är fallet i det aktuella målet.

- 2) Artikel 4 i rådets direktiv 76/207/EEG av den 9 februari 1976 om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor och artikel 1.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/73/EG av den 23 september 2002 om ändring av direktiv 76/207 ska tolkas så, att de inte ger en sökande till en yrkesutbildning rätt att få information som innehas av den som håller i utbildningen om de kvalifikationer som de andra sökandena till den aktuella utbildningen har, om sökanden anser att hans eller hennes tillträde till nämnda utbildning inte har bedömts på basis av samma normer som för de andra sökandena och att vederbörande har diskriminerats på grund av kön enligt nämnda artikel 4, eller om sökanden hävdar att han eller hon har diskriminerats på grund av kön enligt nämnda artikel 1.3 vad gäller tillträde till yrkesutbildningen.

- 3) För det fall en sökande till en yrkesutbildning kan åberopa direktiv 97/80 för att få tillgång till information som innehas av den som håller i utbildningen om de kvalifikationer som de andra sökandena till den aktuella utbildningen har, kan denna rättighet påverkas av EU-lagstiftning om konfidentiell behandling.

- 4) Den skyldighet som föreskrivs i artikel 267 tredje stycket FEUF är inte av en annan art med hänsyn till om det i medlemsstaten i fråga finns ett akusatoriskt eller ett inkvisitoriskt rättssystem.

Underskrifter